

مدیریت ریسک خشکسالی با استفاده از برنامه ده مرحله‌ای مقابله با خشکسالی (مطالعه موردی حوضه آبریز سیستان)

داودرضا عرب: دکتری منابع آب، مهندس مشاور کزیت کارآ*
جواد مظفری: دانشجوی دکتری سازه های آبی، مهندس مشاور کزیت کارآ
* تلفن و نامبر: ۰۲۱-۴۴۹۹۰۴۹۴ پست الکترونیکی: davoodrezaarab@yahoo.com

چکیده

خشکسالی به عنوان یک پدیده طبیعی اقلیمی، در هر منطقه‌ای وجود دارد. خشکسالی پدیده‌ای آرام و خزشی می‌باشد که بدلیل عدم توجه به این مساله هنگامی به مقابله با آن می‌پردازند که به دلیل ایجاد بحران، خسارات قابل توجهی را در نواحی مختلف ایجاد نموده است. در صورتی که مدیریت خشکسالی، تنها مبتنی بر مدیریت بحران باشد، یعنی پس از وقوع بحران به مقابله با آن پرداخته شود به دلیل عدم وجود فرصت و منابع کافی غالباً مدیریت نتیجه خوبی را در بر نخواهد داشت. از این رو مدیریت خشکسالی بایستی مبتنی بر مدیریت ریسک باشد. بر خلاف مدیریت بحران که در برگیرنده مجموعه‌ای از اقدامات واکنشی می‌باشد، مدیریت ریسک به کنش در مقابل خطرهای می‌پردازد. از این رو زمان کافی برای رویارویی با حوادث وجود دارد. فرآیندهای این دو نگرش مدیریتی دارای مزایای منحصر به فردی می‌باشد که با تلفیق این دو نگرش و با تاکید بر مدیریت ریسک می‌توان اثرات این واقعه را به میزان بسیار زیادی کاهش داد. با انجام تلفیق مدیریت ریسک و بحران در منطقه سیستان که کاربرد برنامه ده مرحله‌ای خشکسالی آمریکا است می‌توان از خسارات خشکسالی این منطقه کاست و به منطقه سیستان حیاتی دوباره بخشید. برای انجام مدیریت ریسک در این منطقه به هماهنگی سازمان‌های مختلف و برنامه‌ریزی مشترک بین سازمان‌ها نیاز می‌باشد.

مقدمه

پدیده خشکسالی حاصل کاهش طبیعی در مقدار بارش در یک دوره نسبتاً طولانی می‌باشد. خشکسالی دارای ماهیت خزشی می‌باشد یعنی، اثرات خشکسالی به آرامی در یک دوره زمانی در منطقه گسترده می‌گردد، از این رو تعیین زمان شروع و خاتمه آن مشکل می‌باشد. [۱] تعیین خسارات ناشی از خشکسالی نسبت به سایر بلاهای طبیعی بسیار مشکل‌تر می‌باشد. مدیران، عادت به رویارویی با اثرات سازه‌ای دارند و با توجه به این اثرات آشکار اقدام به ارتباط‌رسانی و ایجاد مسیرهای حمل و نقلی، ارسال امدادگر، کمک‌رسانی، کمک‌های درمانی، تأمین آب و غذای سالم می‌نمایند. ویژگی‌های غیرسازه‌ای خشکسالی مانعی بر سر راه برآورد شدت و اثرات آن و در پی آن اتخاذ اقداماتی دقیق، مطمئن و تسکینی شده است.

انواع خشکسالی عبارتند از: [۲]

(۱) خشکسالی هواشناسی: خشکسالی هواشناسی اصولاً با یک نقصان بارش نسبت به شرایط طبیعی مورد انتظار، در یک دوره طولانی تعریف می‌گردد.